

A FALU

Lakodalom Muzslán

Írja: Nagy János

3

A muzslai lakodalom, a maga sokszínűségében, a régi idők mozgalmas vigasságainak emlékét idézi fel bennünk. A sokévi megszokás és a hagyományok megszabják az egybekelés rendjét-módját, úgy hogy az alkalmi versektől a „kisvőfény” rozsmaringos kalapjáig, minden külsőség megismétlődik az egymást követő nemzedékek házasságkötésénél. Mint már előbbi cikkeimben említettem, Muzsla újabb időkből származó telepítés s lakossága is a legkülönbözőbb vidékekről költözött ide; így aztán a népszokások is keveredtek s nehéz lenne kimutatni, mi honnan származik. Még nehezebb megállapítani, hogy az alkalmi versekből, mondókákból, mennyi az eredeti népköltés és mi származik a kalendáriumok vőfényrovatából. Úgy írom le a lakodalmat, ahogyan ma tartják.

Ha a lány meg a legény megszerették egymást, — „összeszoktak” — leánykérésre kerül a sor. Lánykérőbe rendszerint az örömanya és valami jó nyelves nagynéni vagy sógorasszony indul; ünneplő ruhában látogatják meg a lányosházat, ahol bevezetik őket a „nagyházba”. A beszélgetés itt ilyenformán alakul:

— Hát tuggyák-e kentők mi járatba' vagyunk?

— Maj' mögmondik kentők.

— Hát lelköm, hosszú sora van annak. Mer én látom a pajta tetején a galambot: párosával öszi az a búzát. Az öregök is aszonták, hogy: páros ökör, páros ló, páros élet a legjobb!

— Úgy van a'...

— A mi gyerekeibül szép egypár cseléd lönne...

A leány anyja, a „siralománya”, a forma kedvéért szabódik először:

— Az a; egy kúdosbul kettő!

De végtére mégis kötélnek állanak s ha a lány is úgy akarja, „elkendőzik” egymást. A következő szombat a jegykendőkkel feldíszítve mennek a pap elé a fiatalok „iratkozásra” és kézfogóra. Most már kezdődik a készülődés a lakodalomra: a rokon és ismerős házakat sorra járják a hívogató vőfények, „a kiskirály követei”. (Vőfénynek jószavú embert kérnek fel rendszerint, akit a falu ilyen minőségben már elismert.) Ezek erre az alkalomra rózsás

kendőt tűznek a vállukra, jobbjukban pántlikás vőfénypálca, baljukban literbor — az üveg nyaka körül kerek fonott kalács. A meghívandók házába ezekkel a szavakkal lépnek be:

*Dicsértessék a Jézus Krisztus!
Mink ide siettünk, mint folyó víz csavargó útján,
Be is léptünk e háznak ajtaján
Melynek piros rózsa nyílik
Mindnyáji ablakán.
Előbb is fölkérjük a háznak urát,
Hogy adna annyi helyt ahol megállhatnánk
S pálcánk alsó végét földnek szegezhetnénk,
Kalapunkat rá is függeszthetnénk
És egy pár szót szólhatnánk:
Először is
Dicsérjük az Atyaistent,
Aki minket teremtett;
Másodszor a Fiuistent,
Aki minket megváltott;
Harmadszor a Szentlélekistent,
Aki minket megszentelt;
Negyedszer a szent Háromságot,
Aki rendelte a szent házasságot;
Ötödször a háznak urát és asszonyát,
Benne lévő családját,
De miáltal felszólítja
Kegyelmünk hajlékát
Varga József öröme napjára,
Ha meg nem vetnék
Szegényes hajlékát
Mert ő sem veti meg kegyelmükét:
Egy pár tányér ételre,
Egy pár pohár borra,
Rövid ideig való mulatságra,
Szombat délután egy órára
Szívesen fogadja.
Dicsértessék a Jézus Krisztus!*

A meghívottak most sorra isznak a vőfény üvegéből s a hívogatók tovább állnak, hogy a legközelebbi rokonportán az egész jelenetet megismételjék.

A lakodalom napján úgy a menyasszony mint vőlegény házá-nál egyszerre gyülekeznek a vendégek, kit hova hívtak. Minden vendéget a vőfény fogad és köszönt be:

*Tarts kormányt muzsikus! (a zene tust húz)
Dicsértessék a Jézus Krisztus!
Ime tisztelt vendéggel szolgálók,
Akit a násznagy úrnak átadok.*

*Fogadja szívesen a tisztelt családot
És az általuk hozott ajándékot.
Tessék násznagy uram, fogjon velük kezét
És mint a vendégnek, adjon egy kis helet.
Éljen! (ujabb tus)*

A násznagy kezeli a vendéggel, miközben ezeket mondja:

*Örülök az ajándéknak
De még jobban a vendégnek.*

Ezzel átveszi az ajándékot s leülteti a vendéget, akinek a nyoszolyólányok rozmaringot tűznek a mellére. Mire a násznép együtt van a vőlegény vőfényei elmennek a lányos házhoz „kikérni” a menyasszonyt s mind a két portáról egyszerre, de külön utakon indul a két menet a templomba. Az esketés után a menyasszony és vőlegény újra elválnak s ismét külön kerülve haza mennek. Az úton — oda és vissza — a legények rakják a „körösztot”, a lányok dalolnak, az egész násznép vígan kurjongat s a lakodalmi rigmusokból kijár mindenkinek. A nézőket megbecsülik:

*Aki kiáll az uccára,   Vagy   Jaj de sokan néznek minket
Piros alma a markába'.   Áldja meg az Isten őket.*

De már a kis vőfényt, a vőfély segítőjét, akinek nincsen semmi szava, megcsipkedik:

*A kis vőfély tollas kosár,¹   Vagy   A kis vőfény az út mellett
Ha felrúgik pokolba száll.   Mind lelegelte a füvet.*

A vőlegényt sem kimélik:

*Három tepsi túrós lepény
Pállott szájú a vőlegény.*

A menyasszonyt rendszerint magasztalják:

*Ez az ucca végele erre   Vagy   Ez az ucca kanyarodik
Szép menyasszonyt viszünk benne.   A menyasszony szomorodik.*

Megesik persze, hogy a menyasszony multjában akad egy-két homályos folt s van olyan eset is, hogy „sietni kell” a lagzival. A muzslai földettúró ember tártkeblűségével teszi túl magát az ilyen „apróságon”; ilyesmiért nem szólnak meg Muzslán senkit, legfeljebb valami jókedvű legény kurjantja el magát, hogy

*Férög esött a krumpliban
Gyerök van a menyasszonyba'.*

A legtöbb alkalmi vers azonban a vendégség felvidítésére szolgál:

¹ Régen a kisvőfény kalapját kakastollal díszítették; innen a gúnynev: „Tollas kosár”. Ma már a kisvőfény is rozmaringot visel a kalapján.

*Egy szem buza, egy szem rozs,
Esküvőrül gyüvünk most.*

*A piszkafa meg a horog
Ez köll nekünk nem a dolog.*

*A kútágas meg gém,
Más is huncut, nem csak én.*

Kurjongatás, tánc és muzsika közepette érnek haza a lakodalmások. A menyasszonyék portáján most járják el a menyasszonytáncot: minden vendég, gyerek, legény egyaránt, fordul egyet a menyasszonnyal s utána táncpénzt fizet. Az így gyűlt pénzen — régi szokás szerint — üszőborjút vesznek az új párnak. Közben megérkezik a kérő násznagy a vőlegény vőfényével és násznépével „kikérni” a menyasszonyt. Most ismét a vőfény veszi át a szót s az ő ékes mondókájából adom az alábbi töredéket:

— — — — —
*Nem vagyunk mi sem törökök sem rablók,
Hanem a kiskirály követei vagyunk.
Keressük azt a galambot,
Kit a kis királyunk magának
A szerelem kertjében fogott Stb.*
— — — — —

A kiadó vagy fehér násznagy beismeri, hogy itt van az a fehér galamb, de három lakattal van lezárva és kéri a principális násznagy úrtól a hozzávaló kulcsokat. Most a principális násznagy követeli, hogy mutassák meg neki a lakatokat; a lakat természetesen találos kérdés, a kulcs pedig a megfejtés. Pld.:

— Szögény embör mindennap lát; királyok, császárok ritkán látnak; Isten szent őfelsége sohasé lát. Mit?

— Magaszőrút. (Hasonló sorú embert).

Vagy:

— Melyik a legerősebb ital?

— A víz, mer' malmot hajt.

Sok tráfás huzakodás után megkapja a principális a menyasszonyt, akit most véglegesen elvisznek az ura házába nagy diadallal, zenével és tánccal. Mire megérkeznek vár már a vacsora s rendezés el is tart éjfél utánig. Az étkeket legények hordják fel a vőfény irányítása mellett, aki minden fogást külön beköszönt. A paprikásra pld. a következő ékes verset faragták a muzslai vőfénygenerációk:

*A magyar gusztusnak nincs a földön párja;
Magyar konyhán készül az étkek királya,
Mit el nem cserélnék a földön semmi mással:
Mennyben a szentek sem élnek paprikással.*

Különben az egész vacsora során vége-hossza nincs a verselésnek. A vőfény kötelessége ugyanis szórakoztatni a társaságot s ő ennek a kötelességének legjobb tudása szerint eleget is tesz.

Igaz, hogy az egész falu betéve ismeri a vőfénymókákat — hiszen már az öregajuk is hallgatta őket a saját lakodalmán — mind-
amellett jókat mulat, amikor sorra csúfolják az éthordókat, vagy
pedig a saját házassága gyászos történetét szavalja a vőfény.
Nekem helyszűke miatt sajnos lehetetlen ezeket a hosszabb mon-
dókákat leközölnöm, pedig egyike-másika igazi remeke az érdes,
de találó paraszthumornak.

Éjfél után bekötik a menyecske fejét, ami természetesen újabb
tréfás célzásokra ad alkalmat. Közben megérkeznek a menyasz-
szonyi ház vendégei „kárlátóba“, ami természetesen növeli a jó
hangulatot. Meg is virrad, mire a fiatal pár nyugodni tér; ilyenkor
aztán dehogyis mulasztanak el a nénikék figyelmeztetni a menyecs-
két, hogy számolja ám meg a kisgerendákat az ágya fölött, mert
el találja felejteni, hogy mit álmodott.

Most, mikor végére értem a muzslai lakodalom leírásának,
látom csak igazán, hogy milyen hiányos az a kép, melyet felvá-
zoltam. A körvonalak talán fedik némileg az élő valóságot, de
bizony nagyon sok meleg tónus és pompás színárnyalat elsikkadt
a tollam alatt. Úgy érzem azonban, hogy lesz idő, amikor eltűnnek
a falunk uccájáról a „körösztyöst“ rakó lakodalmas menetek, mint
ahogy eltűntek szobáinkból a tulipántos ládák. Talán már a ben-
nünket követő nemzedék is csak a mi szavunkból fogja ismerni a
mult virágos, nótás lakodalmait s akkor talán érték lesz ez a kis
vázlat is.

A munka joga

Egész fiatal, tanuló, inaskodó életünket végigkíséri egy una-
lomig hangoztatott bölcs mondás, frázis: „A munka nemesít“.
Tanítóink, mestereink, tanáraink ezerszer és ezerszer elisméltették
velünk ezt a rövidke mondatot, hogy vérünké váljanak a szavak
és megtestesítőivé váljunk a gondolatnak. Igyekeztek elhiteni a
fiatalokkal a fenti formula százszázalékos igazságát, hogy ezáltal
erejüket lekössék a rendszeres munka számára, s hogy így törekvő
szorgalmas, józan munkásokat neveljenek a közösségnek, akiket
lelkésít a munka, a munka eredménye és célja. Mert a rendszeres
munka valóban kitűnő egyensúlyzója a rapszódikus, kapkodásra
hajlamos emberiségnek. Az előállított produktumban való gyönyör-
ködés és a munkás, valamint családja életének nyugodt, biztos
alapokra való helyezése — amely eredménye és célja munkájának
— legfőbb biztosítéka az emberiség fejlődésének és haladásának.

De ma mindazok, akik a fenti gondolatokkal fognak az élet
által rájukrótt munka elvégzésére, hamarosan kiábrándulnak a munka
nemesítő hatásából. A munkás észreveszi, hogy egy kocsi igájába
került, ahol részére lehetetlen a tervszerű munka és ahol bizony-